

MUISTIO

CAP 2021-27-MAASEUDUN KEHITTÄMISTOIMENPITEITÄ VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

Tiistai 25.2.2020 klo 12-15

Kokoushuone Aleksanteri, Kirkkokatu 12, Helsinki

Läsnäolijat:

Taina Vesanto, pj, Maa- ja metsätalousministeriö
Sanna Sihvola, Maa- ja metsätalousministeriö
Laura Jänis, Maa- ja metsätalousministeriö
Juuso Kalliokoski, Maa- ja metsätalousministeriö
Anne Vainio, Maa- ja metsätalousministeriö
Markus Lounela, Maa- ja metsätalousministeriö
Jyri Inha, Valtionvarainministeriö
Harri Ahlgrén, Työ- ja elinkeinoministeriö
Johanna Helkimo, Ympäristöministeriö
Raisa Ikonen, Ruokavirasto
Reijo Martikainen, Ruokavirasto
Ritva Rintapukka, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Risto Poutiainen, Pohjois-Karjalan liitto
Annukka Mäkinen, Kuntaliitto
Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Olli Caven, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Bjarne Westerlund, Svenska Lantbrukproducenternas Centralförbund SLC
Tauno Linkoranta, Suomen Kylät ry
Hannemari Niemi, Into Seinäjoki Oy
Mervi Niemi-Huhdanpää, Leader Aisapari ry
Marianne Selkänaho, siht., Maa- ja metsätalousministeriö
Leena Anttila, siht., Maa- ja metsätalousministeriö

Eero Pehkonen, pysyvä asiantuntija, Maa- ja metsätalousministeriö

Sari Honkola, pysyvä asiantuntija, Ruokavirasto

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Taina Vesanto avasi kokouksen klo 12:00. Esityslista hyväksyttiin kokouksen asialistaksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksytään seuraavassa kokouksessa.

3. CAP-valmistelun tilannekatsaus

Sanna Sihvola kertoi tulevan kauden valmistelutilanteesta. Yhteisissä rahoituskehyksissä (MFF) ei päästy ratkaisuun helmikuun huippukokouksessa. Seuraava ratkaisuyritys on mahdollisesti maaliskuun lopulla. Neuvoston työryhmässä käsitellään Kroatian johdolla siirtymäkauden asetusta ja indikaattoreita.

MMM kysyi ELY-keskuksilta ja Leader-ryhmiltä, onko jotain sellaisia nykyisen ohjelman toimenpiteitä, joita ei ole tarpeen jatkaa siirtymäkaudella ja kuinka kauan kuluvan ohjelmakauden varat riittävät hankkeiden ja yritystukien rahoittamiseen. Lähes kaikki ELY-keskukset olivat sitä mieltä, että kaikkia toimenpiteitä pitäisi jatkaa siirtymäkaudella. Kolmen ELY-keskusalueen mielestä koulutus ja tiedonvälitys sekä palvelut eivät ole ensisijaisesti jatkettavia toimenpiteitä. Mikäli rajauksia tehdään, pitäisi priorisoida yritysrahoitusta ja yritysryhmähankkeita.

Suurin osa arvioi nykyisten varojen riittävän vuoden 2020 loppuun. Muutamalla alueella jonkin verran varoja siirtyisi vuoden 2021 alkupuolelle käytettäväksi. Kokonaisuutena sopivaksi päivämääräksi, jolloin pitäisi siirtyä uuden kauden varojen käyttöön arvioitiin 1.4.2021.

4. Kaikkien erityistavoitteiden ennakoarvioinnin suositukset ja yhteensovitus

Leena Anttila kertoi CAP27 -erityistavoitteiden nykytilan kuvauksen sekä SWOT- ja tarveanalyysien ennakoarvioinnista, arvioitsijoiden suosituksista ja niiden huomioimisessa valmistelun jatkotyössä. Ennakoarvioinnin pääasialliset suositukset liittyivät tarveanalyysitekstien yhtenäistämiseen ja yhteismitallistamiseen sekä loogisen jatkumon varmistamiseen, joidenkin erityistavoitteiden osalta myös tietopohjan selkiyttämiseen. Tekstejä on arvioitsijan suositusten pohjalta jo jatkotyöstetty, mutta työ jatkuu vielä kevään aikana. Helmikuun lopun versiot käännetään ruotsiksi, jotta Ahvenanmaa pääsee työstämään omia tekstejään CAP-suunnitelman kokonaisuuden pohjalta. Myös työryhmä voi kommentoida nykyisiä versioita erityistavoitteista 6.3.2020 asti suoraan Tiimeri-kansioon tallennettuihin tiedostoihin.

Todettiin, että erityistavoitteiden tarveanalyysija voisi mahdollisesti hyödyntää alueellisia suunnitelmia laadittaessa.

5. Toimenpideluonnosten valmistelu

Sanna Sihvola kertoi CAP27-valmisteluna alueellisten toimenpiteiden kansallisesti ratkaistavista kysymyksistä. Näitä ovat:

1. Maaseutualueen määrittely; maaseututypologiaa päivitetään parhaillaan ja sen perusteella alueluokituksiin saattaa tulla muutoksia;
2. Painotukset rahoituksessa; painotetaanko ja kuinka paljon painotetaan ydin- ja harvaan asuttuja maaseutualueita;
3. Sisällöllinen yhteensovitus maaseuturahaston ja rakennerahastojen välillä;
4. Leader-ryhmien alueellinen kattavuus; ts. onko tavoitteena edelleen, että Leader-ryhmien alueet kattavat kaikki Suomen maaseutualueet vähenevästä rahoituksesta huolimatta;
5. Minkä kokoisten kuntien keskusta-alueet rajataan pois maaseuturahaston rahoituksesta; tuleeko valtakunnallinen koko Suomea koskeva rajaus vai voivatko alueet päättää rajoituksesta itse.

Keskustelussa nostettiin esille seuraavia asioita:

- On hyvä, että maaseututypologia päivitetään. Maaseutualueiden rajaukset pitäisi tehdä objektiivisten kriteereiden perusteella sen sijaan, että jokaisella ELY-keskuksella olisi omat rajauksensa.

- Määrittelyn kriteereissä on mukana asukasluku, mikä ei ole yksiselitteinen kriteeri. Väestö pakkautuu tällä hetkellä lähelle keskuksia, jolloin kaupunkien läheinen maaseutu laajenee. Tilannetta pitäisi arvioida kriittisesti.
- Valtiontukisääntöjen yhteydessä julkaistaan myös uusi aluetukikartta. Tämä pitää yhteensovittaa CAP-suunnitelman maaseutumäärittelyn kanssa, niin että määritelmät ovat yhdensuuntaiset.
- Nykyisistä Leader-ryhmistä 7 alittaa esitetyn 20 000 asukkaan alarajan. Pienissä kunnissa ja harvaan asutulla maaseudulla Leaderin merkitys on kuitenkin kaikkein suurin, koska muita resursseja on vähän.
- Kuntaliitokset kuristavat maaseutualueita, jotka sijaitsevat kaupunkien lähellä, esim. Uudellamaalla. Tällaiset tilanteet pitäisi ottaa aluemäärittelyssä huomioon.

Juuso Kalliokoski ja Marianne Selkäinaho esittelivät seuraavien toimenpideluonnosten tämänhetkiset versiot.

- Investoinnit (art. 68)
- Yritystoiminnan käynnistäminen (art. 69)
- Yhteistyö (art. 71)
- Koulutus ja tiedonvälitys (art. 72)

Yritysrahoituksen keskeinen kohde ovat tällä ohjelmakaudella elintarvikeyritykset. Tulevalla kaudella ei mahdollisesti rahoiteta enää keskisuuria yrityksiä, vaan ainoastaan mikro- ja pienyrityksiä. Lisäksi rahoitetaan aineellisia ja aineettomia investointeja ja uusien yritysten perustamista. Investoinnit voidaan jakaa elintarvikeketjuun, uusiutuvaan energiaan ja muihin toimialoihin. ELY-keskusten ja Leader-ryhmien roolia yritysrahoituksessa pyritään eriyttämään nykyistä ohjelmakautta enemmän. Leader-ryhmät toimivat lähellä ideoiden syntypaikkoja, joten ne voivat toimia innovatiivisemmin. ELY-keskukset puolestaan rahoittaisivat suurempia yrityksiä. Yritystoiminnan käynnistäminen on osa CAP-suunnitelman erityistavoitetta 2.7. Maatilojen harjoittamassa muussa yritystoiminnassa on potentiaalia esim. matkailualalla. Yritysten sukupolvenvaihdoksia voisi tukea esim. tieto- ja asiantuntijapalveluiden kautta.

Kehittämishankkeissa voitaisiin rahoittaa yleishyödyllisiä investointeja ja laajakaistainvestointeja kuten kuluvalle ohjelmakaudella. Tavoitteena on, että kehittämishanketukien kaikki nykyisen ohjelmakauden välineet olisivat käytössä myös seuraavalla rahoituskaudella. Kestävä kehitys ja uudenaikaistaminen sekä ilmasto- ja ympäristövaikutukset ovat tulevalla kaudella tärkeitä teemoja. Yhteistyö-toimenpide kohdistuu laajasti kaikkiin CAP-suunnitelman erityistavoitteisiin. Tarkoitus on yksinkertaistaa toimenpiteen rakennetta, mutta mahdollistaa monipuolinen yhteistyötoiminta, ml. palvelujen kehittäminen. Älykäs kylä / maaseutu –väline tulee olemaan osa yhteistyötoimenpidettä. Maaseudun innovaatioryhmien (EIP) tuensaajaksi on tarpeen lisätä myös viljelijä. Kuluvan kauden koulutus- ja tiedonvälitys –toimenpiteen nykyiset välineet ovat jo hieman vanhentuneet ja niiden käyttö on vähentynyt, joten tukivälineitä uudistetaan. Ympäristö- ja ilmastokysymykset nousevat merkittävään rooliin myös osaamisen lisäämisessä.

Keskustelussa nostettiin esiin seuraavia asioita:

- Toiselta yritykseltä ostettu työpanos pitäisi huomioida yritystuissa. Syntyneet työpaikat ei enää ole hyvä mittari, koska työpaikat eivät useinkaan ole enää pysyviä.
- Miten mitataan läpileikkaavien teemojen tuloksia? Kestävä kasvu on tärkeä painopiste ja uusi Green Deal aloite korostaa myös tätä.
- Elintarvikejalostuksen kestävyys kiinnitetään huomiota. Läpileikkaavat teemat ovat käytössä myös nykyisellä ohjelmakaudella. Yritysten kestävyys lähtee asiakkaiden kysynnästä ja markkinoinnista.

Laura Jänis kertoi Leader-ryhmien hakuprosessista. Leader-ryhmille järjestetään 2-vaiheinen haku. Ensimmäisen vaiheen kesto on vuoden 2020 keväästä syksyyn ja siinä katsotaan täyttyvätkö määritellyt Leader-ryhmien ja niiden toiminta-alueiden kriteerit. Sopivaksi Leader-ryhmän toiminta-alueen asukasluvuksi

on määritelty 20 000 – 150 000 asukasta, mistä voi poiketa perustellusta syystä. Mikäli Leader-ryhmien yhdistymisiä on vireillä, annetaan yhdistyville ryhmille lisäaikaa 1. vaiheen hakemuksen jättämiseen. Älykkäät maaseudut –aluekierroksen yhteydessä järjestetään erilliset keskustelutilaisuudet alle 20 000 asukkaana nykyisille Leader-ryhmille ja näiden naapuriryhmille siitä miten Leader-ryhmien tulevan kauden resurssit turvataan.

1.-vaiheen haussa tarkastellaan mm. alueen resurssien riittävyyttä sekä hyvin toimivia ja kehitettäviä asioita ko. alueella. Lisäksi kiinnitetään huomiota alueiden tasapuolisuuteen; erot asukaskohtaisessa rahoituksessa eivät saisi olla liian suuria eri alueiden välillä. 2.-vaiheen haussa Leader-ryhmät laativat alueelleen kehittämisstrategian. Tämä järjestetään vuonna 2021 ja siitä ohjeistetaan myöhemmin. Leader-ryhmien tulevalla rahoituskaudella käytössä olevat välineet tulevat olemaan pääosin samanlaiset kuin aikaisemmin. Ruokavirasto on valmistelemaan uudentyypistä sateenvarjohanketta. Uusina teemoina Leader-rahoituksessa on pohdittu ympäristö, ilmasto ja luonnon monimuotoisuus -toimia sekä monialaista maataloutta.

Keskustelu:

- Voiko yhden kunnan alueella toimia jatkossa vain yksi Leader-ryhmä?
- Jos Leader-ryhmien kannalta paras ratkaisu on jakaa kunnan alue, voi näin edelleen tehdä aluemäärityksen sisältävällä ko. ryhmien välisellä sopimuksella.
- Maakuntien liitot olisi hyvä kutsua aluutilaisuuksiin, koska kyseessä on myös yhteensovitus rakennerahastojen kanssa.
- Hyvä, että monialaiset maatilat lisätään Leader-rahoituksen teemoihin. Ympäristö ja ilmasto pitäisi lisätä periaatteisiin, koska ovat läpileikkaavia tavoitteita.
- Leader-periaatteet on määritelty EU:n tasolla. Näistä verkostoituminen, innovatiivisuus ja yhteistyö ovat niitä periaatteita, joita nykyisen ohjelmakauden arvioinnin perusteella Leaderissa pitäisi erityisesti vahvistaa, jotta toiminnasta saadaan vaikuttavampaa.

6. Muut asiat

Älykkäät maaseudut –kiertueen aloitustilaisuus pidettiin Vantaalla 12.2. ja se on saanut hyvää palautetta. Alueelliset tilaisuudet pidetään maaliskuu-toukokuun aikana. Ensimmäinen tilaisuus on Pohjois-Pohjanmaalla 12.-13.3. ja siellä käsitellään sekä maatalouden että maaseudun tulevaisuutta. Aluekierroksella keskustellaan myös kansallisesta maaseutu- ja saaristopolitiikasta, sillä molempien uusia ohjelmia valmistellaan parhaillaan. Kierroksen yhteenvedo esitellään maaseutuparlamentissa Kurikassa 1.-3.10.2020.

MMM lähetti ELY-keskuksille kirjeen alueellisten suunnitelmien laatimisesta 14.2. Alueelliset suunnitelmat toimitetaan maa- ja metsätalousministeriöön 20.11.2020 mennessä. Niitä ELY-keskuksia, jotka toimivat kahden maakunnan alueella on pyydetty käsittelemään näitä alueita myös erillisinä yhteensovituksen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita varojen jakokriteerien kiintiöitä maakuntakohtaisesti.

7. Seuraavat kokoukset

- tiistai **17.3.2020** klo 13-16, kh. Aleksanteri, Kirkkokatu 12 (myöhemmin peruttu)
- tiistai **21.4.2020** klo 13-16, kh. Aleksanteri, Kirkkokatu 12
- maanantai **18.5.2020** klo 12-16, kh. Jakovara, Mariankatu 9
- maanantai **8.6.2020** klo 12-16 kh. Niskavuori, Hallituskatu 3-5.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:30.